

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący)

SSN Leszek Bosek (sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

w sprawie ze skargi W. A.

na przewlekłość postępowania Prokuratury Rejonowej w sprawie PR 5 Ds. (...),
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 28 października 2020 r.

**stwierdza swoją niewłaściwość i przekazuje sprawę do
rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K.**

UZASADNIENIE

W dniu 25 maja 2020 r. W. A. wniosła za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika do Sądu Najwyższego skargę na przewlekłość postępowania przygotowawczego o sygn. PR 5 Ds. (...) toczącego się w dziale wojskowym Prokuratury Rejonowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy nie jest właściwy do rozpoznania niniejszej skargi.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość) sądem właściwym do rozpoznania skargi

jest sąd przełożony nad sądem, przed którym toczy się postępowanie, a zgodnie z art. 4 ust. 5 tej ustawy właściwy do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przygotowawczego jest sąd przełożony nad sądem, który byłby właściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy.

Z obu tych przepisów wynika, że właściwość sądu do rozpoznania skargi na przewlekłość opiera się na zasadzie hierarchiczności, tj. właściwym do rozstrzygnięcia o przewlekłość postępowania jest sąd wyższej instancji, który byłby właściwy do rozpoznania środka odwoławczego od rozstrzygnięcia sądu. I tak właściwym do rozpoznania skargi na: przewlekłość postępowania przed sądem rejonowym jest sąd okręgowy (art. 4 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość), przed sądem rejonowym oraz sądem okręgowym – sąd apelacyjny (art. 4 ust. 1a ustawy o skardze na przewlekłość), przed sądem okręgowym i sądem apelacyjnym – również sąd apelacyjny (art. 4 ust. 1b ustawy o skardze na przewlekłość), przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym – Sąd Najwyższy (art. 4 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość).

Celem takiego rozwiązania jest zapewnienie, że przewlekłość postępowania oceniał będzie sąd, który na co dzień w ramach rutynowej działalności orzeczniczej orzeka merytorycznie jako sąd odwoławczy w przedmiocie spraw, których dotyczy skarga na przewlekłość, a zatem posiada niezbędną wiedzę specjalistyczną pozwalającą mu rzetelnie ocenić, czy sąd niższej instancji przeprowadzał czynności procesowe bez zbędnej zwłoki.

Analogiczne rozwiązanie dotyczy postępowań przygotowawczych, choć w ich przypadku ustawodawca nie określił tak precyzyjnych reguł ustalania właściwości, jak w odniesieniu do postępowań sądowych. Właściwym do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przygotowawczego jest „sąd przełożony nad sądem, który byłby właściwy rzeczowo do rozpoznania sprawy” – choć przepisy postępowania karnego nie znają pojęcia „sądu przełożonego”, jasne jest, że chodzi o sąd drugiej instancji, właściwy do rozpoznania środka odwoławczego od rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji dotyczącego danego postępowania przygotowawczego. Przepisy Kodeksu postępowania karnego i Prawa o prokuraturze nie określają jednak klarownie właściwości sądu do rozpoznawania środków odwoławczych od rozstrzygnięć prokuratora ds.

wojskowych, co utrudnia ustalenie właściwego „sądu przełożonego” nad takim sądem, który byłby właściwy do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania. Brak tej klarowności dobrze ilustruje postępowanie przygotowawcze zainicjowane przez skarżącą (toczone pod różnymi sygnaturami) – z akt niniejszej sprawy wynika, że zażalenia i skargi pełnomocnika skarżącej rozpatrywane były przez sądy trzech różnych szczebli: powszechny sąd rejonowy, powszechny sąd okręgowy i wojskowy sąd okręgowy. Skargę na przewlekłość postępowania przygotowawczego zainicjowanego przez skarżącą rozpoznawał sąd okręgowy (postanowienie Sądu Okręgowego w K. z 10 lutego 2020 r., IV S (...)).

W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy tylko raz – notabene rozpatrując jeszcze inną skargę skarżącej w niniejszej sprawie – uznał się za właściwy do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przygotowawczego toczącego się przed prokuraturą rejonową (postanowienie Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2019 r., VI KSP 2/19). Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie podziela jednak tego stanowiska, zwłaszcza że w ogóle nie wyjaśniono w nim, z jakich podstaw wywodzi się właściwość Sądu Najwyższego do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przygotowawczego toczącego się przed prokuraturą rejonową. Wiele argumentów przemawia jednak za niewłaściwością Sądu Najwyższego.

Po pierwsze, zgodnie z art. 26 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należą „skargi dotyczące przewlekłości postępowania przed sądami powszechnymi i wojskowymi oraz Sądem Najwyższym” – poza jej właściwością pozostają zatem skargi dotyczące przewlekłości postępowań toczących się w prokuraturach (*argumentum a contrario*).

Po drugie, stanowiąc przepisy ustawy o skardze na przewlekłość z pewnością nie było intencją ustawodawcy, aby to Sąd Najwyższy zajmował się terminowością postępowań toczących się przed prokuraturami najniższego szczebla. Wręcz przeciwnie, przepisy tej ustawy zostały skonstruowane w taki sposób, aby to sądy sprawujące bezpośredni lub pośredni nadzór judykacyjny nad danym postępowaniem oceniały jego terminowość.

Po trzecie, w sytuacji, gdy wykładnia językowa nie pozwala udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie co do sądu właściwego do rozpoznania skargi skarżącej, konieczne jest odwołanie się do wykładni celowościowej, która nakazuje rozstrzygnąć wątpliwości na rzecz sądu wyspecjalizowanego w sprawach karnych, sprawującego bieżący nadzór nad czynnościami prokuratury rejonowej – w tym wypadku na rzecz sądu okręgowego, który już raz rozpoznawał skargę na przewlekłość postępowania przygotowawczego zainicjowanego przez skarżącą.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy postanowił stwierdzić swoją niewłaściwość i przekazać skargę W. A. do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K.